

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO **BỘ CÔNG THƯƠNG**
VIỆN NGHIÊN CỨU CHIẾN LƯỢC, CHÍNH SÁCH CÔNG THƯƠNG

VŨ THỊ NỮ

**PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG THƯƠNG MẠI
TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH BÌNH ĐỊNH**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Hà Nội - 2020

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO **BỘ CÔNG THƯƠNG**
VIỆN NGHIÊN CỨU CHIẾN LƯỢC, CHÍNH SÁCH CÔNG THƯƠNG

VŨ THỊ NỮ

**PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG THƯƠNG MẠI
TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH BÌNH ĐỊNH**

CHUYÊN NGÀNH: KINH DOANH THƯƠNG MẠI
MÃ SỐ: 62.34.01.21

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học:

- 1. PGS.TS. HÀ THANH VIỆT**
- 2. GS.TS. ĐẶNG ĐÌNH ĐÀO**

Hà Nội - 2020

LỜI CAM ĐOAN

Đề tài luận án tiến sĩ “*Phát triển bền vững thương mại trên địa bàn tỉnh Bình Định*” do nghiên cứu sinh thực hiện dưới sự hướng dẫn khoa học của các thầy giáo hướng dẫn.

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu khoa học độc lập của tôi, các thông tin, số liệu, kết quả nêu trong Luận án là trung thực và có nguồn gốc rõ ràng. Những kết quả nghiên cứu của Luận án chưa từng được công bố trong bất cứ một công trình nào khác.

Hà Nội, tháng năm 2020

Tác giả luận án

Vũ Thị Nữ

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin trân trọng cảm ơn Viện Nghiên cứu Chiến lược, Chính sách Công thương, các thầy cô giáo, các nhà khoa học và các anh chị làm việc tại Viện, cùng các thầy cô giáo thuộc trường Đại học Kinh tế Quốc dân, Đại học Thương mại và Viện Nghiên cứu phát triển bền vững Vùng đã tạo điều kiện thuận lợi và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành và sâu sắc tới thầy hướng dẫn GS.TS Đặng Đình Đào và PGS.TS. Hà Thanh Việt đã luôn tâm huyết và nhiệt tình hướng dẫn, động viên khích lệ, dành nhiều thời gian hướng dẫn và chỉ bảo tôi trong suốt thời gian học tập và nghiên cứu.

Tôi xin chân thành cảm ơn trường Đại học Quy Nhơn đã tạo điều kiện thuận lợi để tôi có thể tham gia học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận án.

Tôi xin chân thành cảm ơn Ủy ban nhân dân tỉnh Bình Định, Sở Công thương tỉnh Bình Định, Sở Tài nguyên & Môi trường tỉnh Bình Định, Sở Khoa học & Công nghệ tỉnh Bình Định, Sở Lao động Thương binh & xã hội tỉnh Bình Định, Cục Thống kê tỉnh Bình Định đã giúp đỡ và tạo điều kiện cho tôi tiến hành nghiên cứu.

Xin gửi tấm lòng tri ân tới gia đình của tôi. Những người thân yêu trong gia đình luôn là những nguồn động viên lớn lao, luôn dành cho tôi sự quan tâm, giúp đỡ trên mọi phương diện để tôi yên tâm học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận án.

Xin trân trọng cảm ơn!

Hà Nội, tháng năm 2020

Tác giả luận án

Vũ Thị Nữ

MỤC LỤC

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

DANH MỤC BẢNG

DANH MỤC HÌNH

PHẦN MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài nghiên cứu	1
2. Đóng góp mới của luận án	3
3. Kết cấu của luận án	4
CHƯƠNG 1. TỔNG QUAN NGHIÊN CỨU VÀ HƯỚNG NGHIÊN CỨU VỀ PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG THƯƠNG MẠI TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH	5
1.1. Tổng quan các công trình nghiên cứu ở trong nước và ngoài nước	5
1.1.1. Công trình nghiên cứu ở trong nước	5
1.1.2. Công trình nghiên cứu ở nước ngoài	11
1.1.3. Khoảng trống khoa học của đề tài	16
1.2. Hướng nghiên cứu của luận án	17
1.2.1. Mục tiêu nghiên cứu của luận án.....	17
1.2.2. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	17
1.2.3. Phương pháp nghiên cứu	18
CHƯƠNG 2: NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VÀ KINH NGHIỆM THỰC TIỄN VỀ PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG THƯƠNG MẠI TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH	19
2.1. Tổng quan về phát triển bền vững và phát triển bền vững thương mại	19
2.1.1. Khái niệm về phát triển và phát triển bền vững	19
2.1.2. Phát triển bền vững thương mại	27
2.2. Nội dung PTBVTM trên địa bàn tỉnh và hệ thống tiêu chí đánh giá	36
2.2.1. Nội dung phát triển bền vững thương mại trên địa bàn tỉnh	36
2.2.2. Hệ thống tiêu chí đánh giá PTBVTM trên địa bàn tỉnh	39
2.3. Các nhân tố ảnh hưởng đến sự PTBVTM trên địa bàn tỉnh	47
2.3.1. Môi trường thể chế, pháp luật phát triển thương mại.....	47
2.3.2. Cơ sở hạ tầng thương mại	49
2.3.3. Hệ thống các doanh nghiệp thương mại.....	49
2.3.4. Thị trường thương mại	50
2.3.5. Nguồn nhân lực thương mại.....	51

2.4. Kinh nghiệm về PTBV TM trong nước, quốc tế và bài học kinh nghiệm đối với tỉnh Bình Định	52
2.4.1. Kinh nghiệm PTBV TM của một số địa phương ở các nước trên thế giới..	52
2.4.2. Kinh nghiệm PTBV TM của các địa phương trong nước	56
2.4.3. Bài học về PTBV TM đối với tỉnh Bình Định	60
CHƯƠNG 3: THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG THƯƠNG MẠI TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH BÌNH ĐỊNH.....	63
3.1. Đặc điểm tự nhiên, kinh tế - xã hội của tỉnh Bình Định có ảnh hưởng đến quá trình phát triển thương mại trên địa bàn.....	63
3.1.1. Đặc điểm tự nhiên, kinh tế - xã hội của tỉnh Bình Định	63
3.1.2. Quá trình phát triển thương mại trên địa bàn tỉnh Bình Định	66
3.2. Phân tích thực trạng PTBV TM trên địa bàn tỉnh Bình Định giai đoạn 2010-2018.....	68
3.2.1. Thực trạng PTBV TM thông qua thúc đẩy các hoạt động KD trên địa bàn....	68
3.2.2. Phát triển bền vững TM thông qua việc giải quyết các vấn đề về xã hội.	85
3.2.3. Phát triển bền vững thương mại về môi trường thông qua xanh hóa các hoạt động thương mại trên địa bàn tỉnh Bình Định.....	94
3.3. Đánh giá các nhân tố ảnh hưởng đến phát triển bền vững thương mại trên địa bàn Bình Định	103
3.3.1. Môi trường thể chế, pháp luật phát triển thương mại.....	103
3.3.2. Cơ sở hạ tầng thương mại	105
3.3.3. Hệ thống các doanh nghiệp thương mại.....	107
3.3.4. Thị trường thương mại trên địa bàn Tỉnh.....	111
3.3.5. Nguồn nhân lực thương mại.....	112
3.4. Đánh giá chung về thực trạng phát triển bền vững thương mại trên địa bàn tỉnh Bình Định.....	115
3.4.1. Những kết quả, thành tựu đạt được	115
3.4.2. Những hạn chế và nguyên nhân	117
CHƯƠNG 4: PHƯƠNG HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG THƯƠNG MẠI TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH BÌNH ĐỊNH ĐẾN NĂM 2025 VÀ TẦM NHÌN 2030	120
4.1. Mục tiêu, phương hướng phát triển KT - XH và yêu cầu đặt ra đối với PTBV TM của tỉnh Bình Định đến năm 2025, tầm nhìn đến 2030	120

4.1.1. Dự báo bối cảnh quốc tế và trong nước ảnh hưởng đến phát triển bền vững thương mại trên địa bàn tỉnh Bình Định	120
4.1.2. Mục tiêu, phương hướng phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh Bình Định đến năm 2025, tầm nhìn đến 2030	122
4.1.3. Yêu cầu đặt ra đối với PTBVTM trên địa bàn tỉnh Bình Định	126
4.2. Mục tiêu, phương hướng PTBVTM của tỉnh Bình Định	127
4.2.1. Mục tiêu phát triển bền vững thương mại của tỉnh Bình Định	127
4.2.2. Phương hướng phát triển bền vững thương mại của tỉnh Bình Định ...	128
4.3. Giải pháp phát triển bền vững thương mại trên địa bàn tỉnh Bình Định đến năm 2025, tầm nhìn đến 2030	129
4.3.1. Nhóm giải pháp nhằm đảm bảo cho tăng trưởng bền vững kinh tế thương mại.....	129
4.3.2. Nhóm giải pháp PTBVTM về xã hội đối với thương mại Tỉnh.....	139
4.3.3. Nhóm giải pháp nhằm xanh hóa các hoạt động thương mại trên địa bàn tỉnh Bình Định để bảo vệ môi trường.....	142
4.3.4. Tổ chức thực hiện.....	145
4.4. Một số kiến nghị để thực hiện các giải pháp nhằm phát triển bền vững thương mại trên địa bàn tỉnh Bình Định	147
4.4.1. Kiến nghị với chính phủ	147
4.4.2. Kiến nghị với Bộ Công Thương.....	148
4.4.3. Kiến nghị với doanh nghiệp thương mại trên địa bàn	149
KẾT LUẬN.....	150
KIẾN NGHỊ VỀ NHỮNG NGHIÊN CỨU TIẾP THEO	
DANH MỤC NHỮNG CÔNG TRÌNH CÔNG BỐ CỦA TÁC GIẢ	
TÀI LIỆU THAM KHẢO	
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

1. PHẦN VIẾT TẮT TIẾNG VIỆT	
Từ viết tắt	Nghĩa đầy đủ
BLHH	Bán lẻ hàng hóa
BVMT	Bảo vệ môi trường
CCN	Cụm công nghiệp
CN	Công nghiệp
CNH-HĐH	Công nghiệp hóa, hiện đại hóa
CTR	Chất thải rắn
CTRSH	Chất thải rắn sinh hoạt
DN	Doanh nghiệp
DNTM	Doanh nghiệp thương mại
DNTMHH	Doanh nghiệp thương mại hàng hóa
DV	Dịch vụ
ĐVT	Đơn vị tính
GTGT	Giá trị gia tăng
IUCN	Liên minh quốc tế về bảo vệ thiên nhiên
KD	Kinh doanh
KDTM	Kinh doanh thương mại
KNNK	Kim ngạch nhập khẩu
KNXK	Kim ngạch xuất khẩu
KNXNK	Kim ngạch xuất nhập khẩu
KT- XH	Kinh tế - Xã hội
KTQT	Kinh tế quốc tế
KH	Kế hoạch
LĐ	Lao động
MT	Môi trường
NK	Nhập khẩu
NSLĐ	Năng suất lao động
NXB	Nhà xuất bản
PTBV	Phát triển bền vững
PTBVTM	Phát triển bền vững thương mại

QL	Quốc lộ
QLNN	Quản lý nhà nước
SP	Sản phẩm
SXKD	Sản xuất kinh doanh
TM	Thương mại
TMĐT	Thương mại điện tử
TMHH	Thương mại hàng hóa
TMQT	Thương mại quốc tế
TNTN	Tài nguyên thiên nhiên
TNHH	Trách nhiệm hữu hạn
TP	Thành phố
TTTM	Trung tâm thương mại
TH	Thực hiện
UBND	Ủy ban nhân dân
ƯTH	Ước thực hiện
XK	Xuất khẩu
XNK	Xuất nhập khẩu

2. PHÂN VIẾT TẮT TIẾNG ANH

Từ viết tắt	Nghĩa tiếng việt	Nghĩa tiếng anh
ASEAN	Hiệp hội các Quốc gia Đông Nam Á	Association of South East Asian Nations
DWT	Đơn vị đo năng lực vận tải	Deadweight tonnage
EU	Liên minh châu Âu	European Union
FDI	Đầu tư trực tiếp nước ngoài	Foreign Direct Investment
FTA	Hiệp định thương mại tự do	Free Trade Agreement
GDP	Tổng sản phẩm quốc nội	Gross Domestic Product
GRDP	Tổng sản phẩm trên địa bàn	Gross Regional Domestic Product
LPG	Khí dầu mỏ hóa lỏng hay khí hóa lỏng	Liquefied Petroleum Gas
USD	Đồng đô la Mỹ	United States Dollar
VA	Giá trị tăng thêm	Value Added
WTO	Tổ chức thương mại Thế giới	World Trade Organization

DANH MỤC BẢNG

Bảng 3.1. Kết quả hoạt động thương mại Bình Định giai đoạn 2000 - 2018	68
Bảng 3.2. Tổng mức bán lẻ hàng hóa và dịch vụ tiêu dùng trên địa bàn tỉnh Bình Định từ năm 2010 – 2018.....	69
Bảng 3.3. Tổng mức bán lẻ hàng hóa theo nhóm hàng trên địa bàn tỉnh Bình Định	71
Bảng 3.4. Tổng mức bán lẻ hàng hóa trên thị trường của Bình Định so với các tỉnh thuộc vùng kinh tế trọng điểm miền Trung.....	72
Bảng 3.5. Thị trường xuất khẩu theo Châu lục của tỉnh Bình Định	73
Bảng 3.6. So sánh động thái một số thị trường xuất khẩu hàng hóa lớn nhất của tỉnh Bình Định	74
Bảng 3.7. Kim ngạch hàng hóa XK trên địa bàn Bình Định phân theo nhóm hàng ...	75
Bảng 3.8. Giá trị nhập khẩu của tỉnh Bình Định giai đoạn 2010 - 2018.....	78
Bảng 3.9. Cán cân TM và tốc độ tăng trưởng KNXK, nhập khẩu hàng hóa trên địa bàn tỉnh Bình Định	80
Bảng 3.10. Giá trị gia tăng của TM hàng hóa theo giá hiện hành trên địa bàn tỉnh Bình Định	81
Bảng 3.11. Giá trị gia tăng của TM hàng hóa theo giá hiện hành trên địa bàn Bình Định so với một số một số tỉnh thuộc vùng kinh tế trọng điểm miền Trung	82
Bảng 3.12. Tỷ trọng giá trị TM hàng hóa trong GRDP của tỉnh Bình Định theo giá hiện hành	84
Bảng 3.13. Số lượng lao động trong hoạt động TMHH tỉnh Bình Định	85
Bảng 3.14. Thu nhập bình quân của người lao động trong các doanh nghiệp địa bàn tỉnh Bình Định.....	86
Bảng 3.15. Thu nhập bình quân của người LĐ trong DNTMHH trên địa bàn Bình Định so với các tỉnh vùng kinh tế trọng điểm miền Trung và toàn quốc	87
Bảng 3.16. Số lượng chợ, cửa hàng bán lẻ xăng dầu và số thương nhân kinh doanh LPG theo địa bàn của tỉnh Bình Định năm 2018	89
Bảng 3.17. Số vụ vi phạm buôn lậu, gian lận TM và hàng giả trên địa bàn tỉnh Bình Định giai đoạn 2010 - 2018.....	91
Bảng 3.18. Kết quả đánh giá mức độ hài lòng của KH đối với hoạt động mua bán hàng hóa trong ngành hàng CN tiêu dùng trên địa bàn Bình Định.....	94
Bảng 3.19. Thành phần CTR sinh hoạt và tỷ lệ rác TM trên địa bàn Bình Định ...	95